Swachh Bharat Mission

Swachh Bharat Mission – Grameen (SBM - G) is a Centrally Sponsored Scheme (CSS) implemented by Panchayati Raj & Drinking Water (PR & DW) Department, Government of Odisha. The national flagship programme was launched in 2014 by Hon'ble Prime Minister of India to make all villages Open Defecation Free (ODF).

The objective of the scheme is sustainable sanitation, eliminating open defecation, and implementing solid and liquid waste management.

Swachh Bharat Mission – Grameen (Phase II)

Building on the achievements of Phase I, Phase II of SBM-G, launched in April 2020, aiming to sustain the ODF status and introduce comprehensive solid and liquid waste management across rural India to achieve 'Sampoorn Swachhata'.

Focus for SBM (G) Phase II include:

A. Sustaining ODF Status

a) Universal Toilet Coverage
b) Continued IEC for behaviour change

B. Implementing Solid & Liquid Waste Management in the villages

a) Bio-degradable Waste Management
b) Grey Water Management
c) Plastic Waste Management
d) Faecal Sludge Management

Key features of ODF Plus Model villages

1. Households have access to a functional toilet, SLWM facilities & services
2. Schools, Anganwadi Centres & Panchayat-Ghar have access to a functional toilet, SLWM facilities & services
3. All public places to maintain visual cleanliness:
    a. Minimal litter,
    b. Minimal stagnant wastewater,
    c. No plastic waste dump
4. Villages to have plastic waste segregation & collection system
5. ODF-Plus IEC messaging across all villages

ସ୍ୱଚ୍ଛ ଭାରତ ମିଶନ - ଗ୍ରାମୀଣ (SBM-G)ହେଉଛି ଏକ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଯୋଜନା (CSS), ଯାହା ଓଡ଼ିଶାସରକାରଙ୍କ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଓପାନୀୟଜଳ ବିଭାଗଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି। ସମସ୍ତଗ୍ରାମକୁବାହ୍ୟମଳତ୍ୟାଗମୁକ୍ତ (ODF) କରିବା ପାଇଁ ଭାରତର ମାନ୍ୟବର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ୨୦୧୪ ମସିହାରେ ଏହି ଜାତୀୟ ପ୍ରମୁଖ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା।

ଏହି ଯୋଜନାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ସ୍ଥାୟୀ ପରିମଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ବାହ୍ୟ ମଳ ତ୍ୟାଗର ନିରାକରଣ ଏବଂ କଠିନ ଓ ତରଳ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା।

SBM-G ଦ୍ୱିତୀୟପର୍ଯ୍ୟାୟ (Phase II)

ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସଫଳତାକୁ ଭିତ୍ତି କରି ଏପ୍ରିଲ ୨୦୨୦ରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା। ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ODF ସ୍ଥିତିବଜାୟ ରଖିବା ଏବଂ 'ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୱଚ୍ଛତା' ହାସଲ ପାଇଁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟାପକକଠିନ ଓ ତରଳବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ କରିବା।

ଦ୍ୱିତୀୟପର୍ଯ୍ୟାୟରମୁଖ୍ୟଦିଗଗୁଡ଼ିକ:

A. ODF ସ୍ଥିତି ରକ୍ଷା କରିବା
a) ସାର୍ବଜନୀନ ଶୌଚାଳୟ ଆବରଣ
b) ଆଚରଣଗତପରିବର୍ତ୍ତନପାଇଁନିରନ୍ତର IEC (ସୂଚନା, ଶିକ୍ଷାଓଯୋଗାଯୋଗ) କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ।

B. ଗ୍ରାମଗୁଡିକରେ କଠିନଓତରଳବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁପରିଚାଳନା (SLWM) କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ
a) ଜୈବ-ବିଘଟନଶୀଳ (Bio-degradable) ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁପରିଚାଳନା।
b) ଧୂସରଜଳ (Grey Water) ପରିଚାଳନା।
c) ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ।
d) ମଳ ପଙ୍କ (Faecal Sludge) ପରିଚାଳନା ।

ODF PlusModel ଗ୍ରାମର ମୁଖ୍ୟ ବିଶେଷତା

1. ଘରୋଇ ପରିବାରମାନେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଶୌଚାଳୟ, କଠିନ ଓ ତରଳ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା (SLWM) ସୁବିଧା ଓ ସେବାର ପ୍ରବେଶ ପାଉଛନ୍ତି
2. ସ୍କୁଲ୍, ଆଙ୍ଗନୱାଡି କେନ୍ଦ୍ର ଓ ପଞ୍ଚାୟତ ଘରରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଶୌଚାଳୟ, SLWM ସୁବିଧା ଓ ସେବା ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି
3. ସମସ୍ତ ସାଧାରଣ ସ୍ଥାନ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଭାବେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ରହିଥାଏ:
    a) ଅତି କମ୍ ଆବର୍ଜନା ।
    b) କମ୍ ପରିମାଣର ଜମା ହୋଇ ରହିଥିବା ମଇଳା ପାଣି ।
    c) କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଗଦା ହୋଇନଥିବା ।
4. ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପୃଥକୀକରଣ ଓ ସଂଗ୍ରହ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ ।
5. ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମରେ ODF-ପ୍ଲସ ସମ୍ପର୍କିତ ସଚେତନତା ବାର୍ତ୍ତା (IEC) ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥାଏ ।